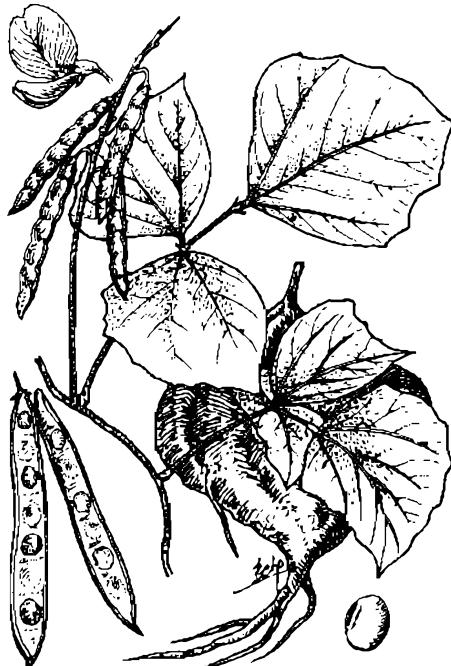

ở nách lá. Quả không cuồng, có lông, dài độ 10cm, rộng độ 1cm, ngăn thành nhiều ô, trong mỗi ô có 1 hạt (thường từ 3 - 9 hạt), hạt cứng tối độ 6 - 7mm.

Cây củ đậu được trồng khắp nước ta lấy củ ăn tươi hay xào nấu, trồng bắp hạt, sau gần 4 tháng thì thu hoạch củ.

Mùa hoa : tháng 4 - 5. Mùa quả : tháng 10 - 12.

Thu hái chế biến : Thường nhổ củ lên, giữ ít lá kèm theo củ (để chứng tỏ củ còn tươi để bán), rã đất cát (ít khi rửa), bỏ lại 5 - 8 củ tùy theo củ to nhỏ.

Thành phần hóa học : Trong củ chứa gần 90% nước, 2,5% protein, 1% bột, glucid, 1% protid, 0,4% protein chất vò cơ. Ngoài ra có các men peroxydase, amylase, phosphatase. Trong hạt có chất rotenon $C_{23}H_{22}O_8$ là một chất độc, và tephrosin $C_{23}H_{22}O_7$. Tỉ lệ rotenon trong hạt củ đậu tự 0,50 - 1,0%. Trong lá cũng có những chất tương tự như hạt.

Công dụng : Rễ củ đậu thì không độc, vẫn được dùng để ăn.

Nhưng hạt và lá thì độc đối với động vật (cá và loài nhai lại) nhưng không độc với ngựa. Ngoài ra hạt đậu còn được dùng già nhỏ (thêm nước và xà phòng) để phun trừ các loại sâu bọ hại rau, rệp hại bông v.v...

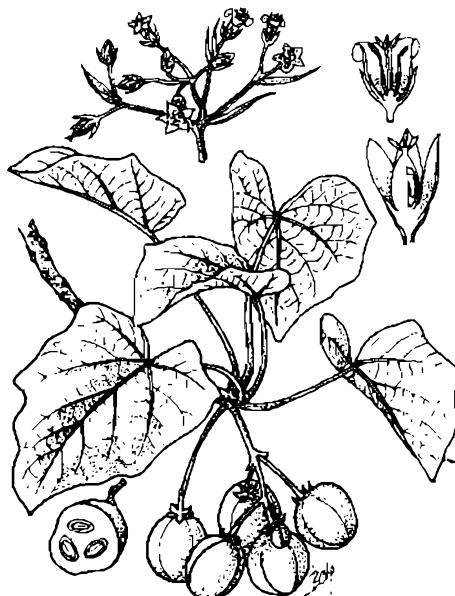
Cần chú ý tránh ngộ độc đối với người.

Dầu mè

Tên khoa học : *Jatropha curcas L.* - họ
Thầu dầu (*Euphorbiaceae*)

Tên khác : Đậu cọc rào - Ba đậu nam - Dầu lai - Đồng thụ - Ngô đồng - Ma phong thụ (TQ) - Purgating nuts (Anh) - Fève d'enfer (Pháp).

Bộ phận dùng : Lá, rễ và dầu hạt cây dầu mè (Folium, Radix et Oleum Zatropheae)

Mô tả cây : Cây dầu mè là loại cây nhỡ, gốc đường kính 5 - 10cm, phân nhiều cành, ròn, cao 1 - 5m, toàn cây có nhựa mù, lỏng trong suốt, trẻ em vẫn hứng rồi thổi làm bong bóng. Cành nhẵn, có những vết sẹo do lá rụng đẽ lại vết tích. Lá đơn, mọc cách, chia làm 3 - 5 thùy nông gần lá hình chân vịt, đầu nhọn, lốm đốm tim ở cuống lá ; mép nhẵn, phiến lá dài 10 - 14cm, rộng cũng gần 10 - 14cm. Hoa đực và hoa cái riêng rẽ, hoa hợp thành hình chùy, hoa nhỏ màu vàng nhạt, mọc ở đầu cành hay nách lá. Quả nang, hình trứng, cuống dài - quả non màu lục nhạt, khi chín vàng đậm, sau khô màu đen, nứt ra theo 3 rãnh, trong có 3 hạt hình trứng dài 2cm, rộng 1cm, hạt màu đen.

Mùa hoa : tháng 5 - 8. Mùa quả : tháng 7 - 10. Cây dầu mè được trồng khắp nơi ở nước ta để làm hàng rào, ở đồng bằng và vùng đồi núi. Trồng bắp cành già hoặc bằng hạt già.